

Sygn. akt I USK 327/21

POSTANOWIENIE

Dnia 20 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania H. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o emeryturę pomostową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 września 2022 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 17 listopada 2020 r., sygn. akt III AUa 739/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 17 listopada 2020 r. oddalił apelację H. S. od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 5 lutego 2020 r., oddalającego wniesione przez niego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 26 sierpnia 2019 r., odmawiającej wnioskodawcy przyznania emerytury pomostowej, gdyż zamiast wymaganych 15 lat wykazał on jedynie 12 lat, 4 miesiące i 15 dni stażu pracy w szczególnych warunkach, a na dodatek po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał w ogóle prac w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej ubezpieczony zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, podniósł zarzuty naruszenia prawa procesowego: 1) art. 385 k.p.c., przez jego błędne zastosowanie i niesłuszne oddalenie apelacji wnioskodawcy, w sytuacji gdy była ona oczywiście uzasadniona i

2) art. 278 § 1 w związku z art. 227, art. 232 oraz w związku z art. 381, art. 382 i art. 391 § 1 k.p.c., przez odmowę przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków na fakty mające istotne znaczenie w sprawie, wadliwie oceniając, że nie mają one takiego charakteru, w sytuacji gdy Sąd pierwszej instancji bezpodstawnie nie wypowiedział się względem tych wniosków, a wnioskodawca kwestionował to uchybienie w apelacji, a także zarzuty naruszenia prawa materialnego, a mianowicie: 1) art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych, przez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że przewóz pustej, lecz używanej i nieoczyszczonej cysterny nie stanowi pracy kierowcy pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagających oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą, określonej w załączniku nr 2 pkt 10 do ustawy o emeryturach pomostowych, w sytuacji gdy brak jest argumentów przemawiających za takim zawężającym rozumieniem tego pojęcia oraz 2) art. 3 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych, przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że dla uznania cechy stałości wykonywania pracy konieczne jest jej wykonywanie przez co najmniej miesiąc, w sytuacji gdy w myśl tych przepisów wymogiem pozwalającym na uznanie wykonywania przez pracownika prac, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 3, jest jedynie ich wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy.

Z powołaniem na powyższe podstawy skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kaliszu, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów procesu za obie instancje oraz kosztów postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na wystąpienie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, które winien rozstrzygnąć Sąd Najwyższy, udzielając odpowiedź na następujące pytania:

1. „czy przewóz pustej, lecz używanej i nieoczyszczonej cysterny, która zgodnie z uregulowaniami międzynarodowymi stanowi ładunek niebezpieczny, stanowi pracę kierowcy pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wymagających oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą określoną w załączniku nr 2 pkt 10 do ustawy o emeryturach pomostowych;

2. „czy uwzględnienie pracy w warunkach szczególnych na stanowiskach wymienionych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych zależy od tego przez jaki okres po 31 grudnia 2008 r. (tj. liczbę dni, miesięcy, czy lat) praca była wykonywana, czy też od okoliczności i warunków jej wykonywania”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurystycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurystyczną

argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne - w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości - musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”. Nie można zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanej przez siebie przesłanki przedsądu.

Sformułowane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienia prawne i wątpliwości na tle powołanych przez skarżącego przepisów zostały już wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Na wstępie rozważań warto przypomnieć, że emerytury pomostowe zapowiedziane w art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291; dalej jako ustawa o emeryturach i rentach z FUS lub ustawa emerytalna), zostały wprowadzone do systemu ubezpieczeń społecznych przez ustawę z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1924; dalej jako ustawa o emeryturach pomostowych lub ustawa) i dotyczą ubezpieczonych (urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.) zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zastąpiły one emerytury w niższym wieku przyznawane na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze. Cechą charakterystyczną emerytur pomostowych jest ich przejściowy

charakter, zgodnie bowiem z art. 16 ustawy, prawo do tego świadczenia ustaje nie tylko z dniem śmierci uprawnionego, ale również z dniem poprzedzającym dzień nabycia prawa do emerytury, z dniem osiągnięcia przez uprawnionego wieku 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn, jeżeli uprawniony nie ma prawa do emerytury ustalonego decyzją organu rentowego (por. I. Jędrasik - Jankowska, K. Jankowska, Prawo do emerytury - komentarz do ustaw z orzecznictwem, Warszawa 2011, s. 34 i następne). Z uwag tych płynie wniosek o odrębnym charakterze obu tych świadczeń (emerytur w niższym wieku i emerytur pomostowych), przy czym trzeba wskazać, że nie wszyscy uprawnieni do emerytur w niższym wieku z uwagi na pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nabyliby obecnie prawo do emerytur pomostowych.

Celem ustawy o emeryturach pomostowych jest ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62 i z dnia 4 września 2012 r., OSNP 2013 nr 15-16, poz. 185, uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2010 r., K 17/09, OTK-A 2010 Nr 3, poz. 21 oraz uzasadnienie projektu ustawy, Sejm RP VI kadencji, nr druku 1070).

Geneza i ogólna charakterystyka emerytur pomostowych została przedstawiona przez Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 marca 2010 r., K 17/09 (OTK-A 2011 Nr 3, poz. 21) oraz w późniejszych orzeczeniach (wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 25 listopada 2010 r., K 27/09, OTK-A 2010 Nr 9, poz. 109 oraz z dnia 3 marca 2011 r., OTKA - 2011 Nr 2, poz. 8). Trybunał zwrócił uwagę, że ważną okolicznością, która wpłynęła na uchwalenie ustawy o emeryturach pomostowych, było wygaszanie dotychczasowych zasad przechodzenia na emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym przez osoby pracujące w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. A zatem celem ustawy pomostowej, w obliczu niekorzystnych trendów demograficznych, było przede wszystkim przejście z systemu, w którym istniały szerokie możliwości przechodzenia na emeryturę, do systemu, w którym takie

uprawnienia poddane będą likwidacji. Na konieczność ograniczenia kręgu osób uprawnionych do emerytury w obniżonym wieku Trybunał Konstytucyjny wskazywał już w wyroku z dnia 20 maja 2008 r., SK 9/07 (OTK - A 2008 Nr 4, poz. 60), podnosząc, że konieczne jest zweryfikowanie przesłanek, którymi kierował się prawodawca w 1983 r. przy konstruowaniu preferencyjnych rozwiązań skracania wieku emerytalnego. Demokratyczne przemiany społeczno-gospodarcze spowodowały, że ubezpieczenie społeczne powinno przestać być wykorzystywane jako instrument rozwiązywania problemów na rynku pracy. Stąd emerytury pomostowe, choć są świadczeniami emerytalnymi, różnią się od "zwykłych" emerytur wypłacanych na podstawie ustawy emerytalnej osobom, które osiągnęły powszechny wiek emerytalny. Wśród najważniejszych odrębności należy wymienić: (-) obniżony o co najmniej 5 lat wiek emerytalny w porównaniu do zwykłego wieku emerytalnego (art. 4 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych i art. 24 ust. 1 ustawy emerytalnej); (-) dodatkowy wymóg stażu co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (art. 4 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych), zdefiniowanych w art. 3 ust. 1-3 ustawy i wyszczególnionych w załącznikach nr 1 i 2 do tego aktu; (-) okresowość (emerytury pomostowe są wypłacane tylko w okresie przejściowym, do osiągnięcia przez uprawnionego powszechnego wieku emerytalnego, kiedy to nabywa on prawo do zwykłej emerytury); (-) wygasający charakter (warunkiem uzyskania emerytury pomostowej jest wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r.); (-) odrębne źródło finansowania (środki na emerytury pomostowe nie pochodzą z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a więc ze zwykłych składek na ubezpieczenie emerytalne, lecz z odrębnego Funduszu Emerytur Pomostowych). W powołanych wyrokach Trybunał Konstytucyjny nie stwierdził niezgodności przepisów ustawy o emeryturach pomostowych z ustawą zasadniczą.

Pojęcie pracy w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze zdefiniowano w i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. W ust. 7 tego artykułu wskazano jednocześnie, że za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy (a więc przed 1 stycznia 2009 r.) prace

w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Prace w szczególnych warunkach uprawniające do emerytury pomostowej zostały określone w ustawie o emeryturach pomostowych przez:

- 1) definicję zawartą w art. 3 ust. 1 tej ustawy,
- 2) wyliczenie czynników ryzyka związanych z poszczególnymi rodzajami prac w szczególnych warunkach determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, zawarte w art. 3 ust. 2 oraz
- 3) wykaz takich prac zawarty w załączniku nr 1 do ustawy.

Prace o szczególnym charakterze zdefiniowano w art. 3 ust. 3 ustawy i wyliczono w załączniku nr 2 do tego aktu. Stosownie do definicji zawartej w art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, mogące z wiekiem z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, stawiające przed pracownikami - mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej - wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Dopełnieniem definicji zawartej w art. 3 ust. 1 ustawy jest wyliczenie rodzajów prac wykonywanych w szczególnych warunkach determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, z którymi związane są wspomniane czynniki ryzyka. Do pierwszej kategorii należą prace wykonywane pod ziemią, na wodzie, pod wodą i w powietrzu. Do drugiej - prace wykonywane w warunkach gorącego i zimnego mikroklimatu, bardzo ciężkie prace fizyczne, prace w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego i ciężkie prace fizyczne związane z bardzo dużym obciążeniem statycznym wynikającym z konieczności pracy w wymuszonej, niezmienniej pozycji ciała. Przepis art. 3 ust. 1 ustawy odsyła wreszcie do wykazu prac w szczególnych warunkach stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy.

W orzecznictwie sądów administracyjnych trafnie przyjmuje się, że wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co

oznacza, że cech pracy "o szczególnym charakterze" lub "w szczególnych warunkach" nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogły obniżyć się z wiekiem (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 29 czerwca 2011 r., LEX nr 863891). W orzecznictwie tym słusznie również zauważono, że porównanie definicji ustawowych, jak również katalogów prac zaliczanych do prac w szczególnych warunkach oraz prac o szczególnym charakterze, pozwala na stwierdzenie, że o ile w pierwszym przypadku możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę uzasadniona jest bardziej względami interesu indywidualnego pracownika, który wykonuje pracę w warunkach szczególnie negatywnie wpływających na stan jego zdrowia, o tyle w przypadku prac o szczególnym charakterze definicja kładzie nacisk na szczególną odpowiedzialność pracownika, związaną z wykonywanymi czynnościami. W tym zatem przypadku dominującą rolę odgrywa raczej czynnik interesu publicznego - ochrony innych osób przed niebezpieczeństwem związanym z faktem, że pracownik, który wykonuje te szczególnie odpowiedzialne czynności może nie mieć już należytej sprawności psychofizycznej, ze względu na jej naturalne obniżenie podyktowane wiekiem (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z dnia 18 listopada 2010 r., III SA/Lu 243/10, LEX nr 653544).

Zgodnie z art. 3 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych, za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1 lub 3. Powołane przepisy zawierają dodatkowe kryterium, którego spełnienie pozwala na uznanie danego rodzaju prac za prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Jest to wymóg związany z czasem narażenia pracownika na wpływ czynników ryzyka wymienionych w art. 3 ust. 1 lub 3 ustawy o emeryturach pomostowych. W art. 3 ust. 4 i 5 ustawy nie chodzi więc o wymiar czasu pracy określony w umowie o pracę, lecz o wymiar czasu pracy faktycznie wykonywanej w narażeniu na czynniki ryzyka, które powodują, że dane prace są pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Dlatego też dla uznania, że praca jest wykonywana w szczególnych warunkach lub

o szczególnym charakterze nie wystarcza określenie w umowie o pracę, że pracownik został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na konkretnym stanowisku, z zajmowaniem którego związana jest jedynie (potencjalna) konieczność wykonywania prac wymienionych w wykazie prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze stanowiących załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych, ale niezbędne jest, aby prace takie rzeczywiście wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy, to jest codziennie i przez całą przewidzianą dla niego dniówkę roboczą.

W myśl art. 4 ustawy, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący, co najmniej 15 lat; 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący, co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 7) nastąpiło rozwiązanie z nim stosunku pracy.

Wprawdzie przy nabywaniu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy uwzględnieniu podlegają przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. okresy pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej, jednakże dotyczy to wyłącznie sytuacji spełnienia przez ubezpieczonego wszystkich pozostałych przesłanek określonych w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. Inaczej rzecz ujmując, osobom wykonującym przed dniem wejścia w życie tej ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej), uwzględnia się do dnia 1 stycznia 2009 r. okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów rozporządzenia

Rady Ministrów z 1983 r., pod warunkiem, że wykonywały one po dniu 31 grudnia 2008 r. pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Możliwość ta jest natomiast wyłączona w stosunku do osób, które takiej pracy po wskazanej dacie nie wykonywały, a w rezultacie nie spełniają warunku określonego w art. 4 pkt 6 tej ustawy. Z powołanych przepisów wypływa wniosek, że jakkolwiek w świetle art. 4 pkt 2 i 5 w związku z art. 3 ust. 7 ustawy o emeryturach pomostowych, do wymaganego stażu przypadającego przed dniem wejścia w życie tego aktu, tj. przed 1 stycznia 2009 r., wlicza się okresy pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu zarówno art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, jak i art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to właściwego ograniczenia do zamierzonego przez ustawodawcę kręgu osób uprawnionych do emerytury pomostowej dokonuje konieczność ziszczenia się przesłanki z art. 4 pkt 6. Wymaganie to spełnia zasadniczą funkcję eliminacyjną, ograniczając ostatecznie prawo do emerytury pomostowej do kręgu osób wykonujących pracę kwalifikowaną jako szczególną w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Wracając na grunt niniejszej sprawy, warto przypomnieć, że Sądy obu instancji ustaliły, iż odwołujący się wykonywał pracę na stanowisku kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, wymienioną w dziale VIII pkt 2 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zm.). Prace tę wykonywał nie tylko w uwzględnionych przez organ rentowy okresach od 2 października 1978 r. do 31 października 1983 r. oraz od 7 września 2001 r. do 21 grudnia 2008 r. (łącznie przez 12 lat, 4 miesiące i 15 dni), ale także od 1 lipca 1994 r. do 31 sierpnia 2001 r. w H. sp. z o.o. w O. oraz od 7 września 2001 r. do 6 września 2002 r. w A. sp. z o.o. w C. koło M. i od 7 września 2002 r. do 21 grudnia 2012 r. w M. sp. z o.o. (ten sam adres), a następnie od 1 stycznia 2013 r. do 30 kwietnia 2019 r. u Ł. S.. Praca ta nie jest jednak ujęta w wykazach prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze stanowiących załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych. Ubiegając się o emeryturę pomostową

skarżący powinien zatem udowodnić, że po dniu 31 grudnia 2008 r. świadczył pracę na którymś ze stanowisk wymienionych we wspomnianych załącznikach.

Prawdą jest, że w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2022 r., III UZP 2/22 (LEX nr 3343023) stwierdzono, iż nabycie prawa do emerytury pomostowej nie jest uzależnione od wykonywania, po dniu 31 grudnia 2008 r., pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez okres przynajmniej jednego miesiąca (art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych).

Sposób rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy powyższego zagadnienia prawnego nie przesądza jednak o wyniku niniejszego sporu. Z poczynionych przez Sąd orzekające ustaleń, wiążących dla Sądu Najwyższego w świetle art. 398¹³ § 2 k.p.c., wynika bowiem, że odwołujący się nie wykonywał w ogóle wymienionej pod pozycją 10 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, pracy na stanowisku kierowcy pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej zgodnie z przepisami umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. Wprawdzie ostatni pracodawca skarżącego – Ł. S. w świadectwie pracy z dnia 24 lipca 2009 r. podał, że skarżący w okresie od 1 maja 2019 r. do 24 lipca 2019 r. był zatrudniony jako kierowca samochodu ciężarowego powyżej 12 ton do przewozu farby przemysłowych, ale jak wykazało postępowanie przed organem rentowym, praca ta nie była realizowana jako przewóz ładunków niebezpiecznych w rozumieniu nowego wykazu. Pracodawca przyznał, że zakupił pojazd – cysternę do przewozu farb, licząc na kontrakt dotyczący przewożenia farb przemysłowych, ale nie doszło do spełnienia tych planów. W konsekwencji odwołujący się mając uprawnienia ADR, sprowadził cysternę do Kraju, lecz nie zaczął przewozić nią ładunków niebezpiecznych.

Skarżący nie kwestionując tych ustaleń, konstruuje zagadnienie prawne zmierzające do podważenia dokonanej przez Sąd drugiej instancji oceny wykonywanej przez siebie pracy z punktu widzenia przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Zadaje bowiem pytanie, czy przewóz pustej, lecz używanej i nieoczyszczonej cysterny, która zgodnie z uregulowaniami

międzynarodowymi stanowi ładunek niebezpieczny, stanowi pracę kierowcy pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagających oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą, określoną w załączniku nr 2 pkt 10 do ustawy o emeryturach pomostowych. Odpowiedź na powyższe pytanie nie wykracza jednak poza granice zwykłej wykładni prawa. Skoro bowiem pod wspomnianą pozycją 10 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych wymienia się - jako pracę o szczególnym charakterze – stanowisko kierowcy pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej zgodnie z określonymi wymogami, to oczywistym jest, że nie ma takiego charakteru kierowanie pojazdami wprawdzie przystosowanymi do przewozu towarów niebezpiecznych, ale faktycznie takich towarów nie przewożących. Podzielenie stanowiska skarżącego w tej kwestii prowadziłoby do rozszerzającej interpretacji powołanych przepisów. W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2011 r., I UK 276/11 (niepublikowanego) trafnie wskazano zaś, że przy wykładni przepisów, w pierwszym rzędzie należy brać pod uwagę językowe (gramatyczne) znaczenie tekstu prawnego i jeżeli jest ono jasne, wówczas - zgodnie z zasadą *clara non sunt interpretanda* - nie tylko nie ma potrzeby sięgania po inne, pozajęzykowe metody wykładni, ale jest to prawnie co najmniej wątpliwe. Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Nie powinno się więc stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 218; z dnia 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007 nr 23-24, poz. 359; z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 239/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 103; z dnia 4 marca 2008 r., II UK 129/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 155; z dnia 19 maja 2009 r., III UK 6/09, LEX nr 509028).

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. postanowił jak w sentencji.

[as]

